

Māksalozas Behtis

2(57)

Šī numura citāts:

"Katram būtu sev jāuzdod šodien
K. Ulmaņa jautājums":

Novadnieku kalendārs Februāra mēnesim

JĀNIS LOJA - dzimis 1986.g.9.februārī Māksalozas pagastā. Valodniecības zinātnieks. Pasniedzējs Iepīngredas, Maskavas un Rīgas augstskolās (1926. - 1957.). Grāmatu "Valodniecības vēsture", "Valodniecības pamatjautājumi" autors.

JĀNIS VALBIS - dzimis 1936.gada 21.februārī Rīgā. Savā laikā mācījies Māksalozas vidusskolā. Fizikāis, fizikas un matemātikas zinātnieks, doktors, mācību spēks Latvijas Universitātē.

PAULS LEJIŅŠ - dzimis 1933.gada 26.februārī Iecabes pagasta Rimeikas pusmuižā, miris 1959.gada 27.martā Rīgā. Bijis agronoms, lopkopības speciālists, lauksaimniecības zinātnieks, profesors. Pētījis dzīvniekopības, lopbarības ražības un izmantošanas problēmas, lopkopības vēsturi.

KRISTAPS KAKTIŅŠ - dzimis 1901.gada 28.februārī Valtenbergas pagasta Jaunkaktiņos, miris 1967.gada 7.novembrī Pēterpurī (pie Bīriņiem), apglabāts Māksalozas kapos. Bijis Dauguļu izziņas kapos. Sātības biedrības (1938.g.) dibinātājs, brālņu draudzības sprediķotājs un runu sacerētājs, pirmais sabiedriskās dzīves aizsācējs Māksalozas novadā.

Deputātu zināšanai

20.sasaukuma 10.sesija notiks 8.g. 19.februārī

plkst. 15.00

Sesijas darba kārtības pamatjautājums - pilsētas valdes atskaite par paveikto 1991.gadā.

Labiekārtošanas uzņēmums informē

par sekojošiem telefona numuriem:

Vaļītājs ➤ 5B11 Grāmatvede ➤ 51321
Namu pārvaldnieks ➤ 5B11 Darbvede ➤ 51321

Paziņojums

Ar šī gada 31.martu atsāk darbu Būšanas darbnīca bijušā SPK telpās.

Sludinājumi

• Apcienot draugus ir jauki!

Ja arī Tu vēlies kopā ar mums doties uz ZOO, gaidīsim Tevi Māksalozas kultūras namā 5.februārī plkst.18.00

Ceļā - arī rotaļas un dziesmas. Nāc droši! Dalības maksa 2 rubļ.

• No 7.februāra līdz 7.martam, izņemot pirmdienas un otrdienas no plkst. 13.00 bībeles sešminā nodarbības. Ieeja brīva. Visi mīļi aicināti!

"Ko tu esi darījis, lai palīdzētu Latvijai notīrīnāties saimnieciski un politiski? Vai tikai kritiķējis citu kļūdas - patiesas un iedomātas - meklējis un skaidrojis tās, vai arī pats smadzenes un rokas pie darba licis, nebaidoties no kļūdām, neizdevībām un citu kritikas un uzbrukumiem?"

Sports

1922.gada 10.janvārī Valmierā sporta manēžā notika rajona skolu jauno dambretistu sacensības. Māksalozas vidusskolas jauniešu komandā bija skolotāja A. Īrtmaņa vadītā sportisti: pie 1.galdīņa bijis Upenieks, pie 2.galdīņa Jānis Valdaņis, pie 3. - Ainārs Arnavs, pie 4. - Agnese Klauza. Spēcīgā konkurencē (Matīšu, Viestura v-sk. Valmieras 5.vsk., 2.vsk., Jaunburtņisku, ūožu komandas) māksalozieši komandu vērtējumā iekļuva pirnajā trijniekā. Visvairāk punktus komandai deva Jānis Valdaņis (5,1/2 no 8 iespējamajiem), par puspunktu mazāk Ūģis Upenieks, Ainārs Arnavs, Agnese Klauzai šoreiz 2 punkti.

Tas uz mani neattiecas

Vienu, it kā tas uz mums neattiektos, paist mūsu ievērojama novadnieka, atturības (sātības biedrības) kustības dibinātāja Kristapa Kaktiņa 190.dzimisšanas dienas gads...

Jau tais tālajos gados Kp.Kaktiņš aizsāka asu, konkrētu cīņu pret alkoholismu, par veselīgu dzīves vidi.

Šodien, kad mūsu ikviena darbs un veselība nepieciešama Latvijas Republikas atjaunotai, pilsētas iestādēs un uzņēmumos zel un plaukst iedzeršanas (sistemātiskas). Cita ģimene, bērni, vai skaidrās, nesen notikušās nelaimes, kurās alkohola dēļ dzīvību zaudējuši jau vairāki māksalozieši, nav bargs atgādinājums. Apstāšanās! Darīsim kaut ko!

Vienaldīgi klusē un malā stāv arī arod biedrības, no kurām tiek gaidītas taigi pirmās kārtās rūpes par cilvēku.

Jā, Darām taču - atvelkam no algas soda naudu par "dzēruma stāvokli" darbā. Vēlētos zināt, kur paliek šī nauda. Kālien mārķiem tā tiek izlietota.

Vai nebūtu pēdējais laiks šo naudu izmantot, lai uzaicinātu specialistus (ārstus, psihologus, narkologus), lai tie sniegtu maksas anonīmas konsultācijas darbiniekiem, kuri nonākuši uz šī traģiskā ceļa!

N. RUDZĪTE

Uzbekijas pilsētā Učkundurā, lai nopirktu desvina pudeles, pircējam uz veikalu jāatnes 13 rubļ. 15 kap. sāknauda. Tiesa, ir rezerves variants - 30 tukšas pudeles.

Baškīrijas biržā pirms Jaungada šampanieša pudele pārdota par 60 tukšajiem rubļiem.

Meteni

Latviešu gaiskārtā Metenīs svin starp Ziemassvētkiem un Lieldienu. Metenīs un sakoļoši Pelnu dienai ir svarīga nozīme latviešu senajā laika skaitīšanas sistēmā: Meteņos izbeidzas ziema, un nākamajā dienā - Pelnu dienā - sākas pavasaris un jauns gads.

Metenis kā gaismas simbols ar savām raksturīgām īpašībām un darbībām iekļaujas gaiskārtas tēks un tālu - Dievādēļu pulkā. (Latviešu iztēlē, svinot viņa gaiskārtējo atnākšanu, viņš parādās arī kā Mēteņdienas cilvēkojums, kas darbojas ļaužu vietā lauku sētā.)

Līdzīgi citiem Dievādēļiem arī Metenia ir ģimene ar dēliem un meitām:

Meteņani pieci dēli,
Visi pieci arājiņi,
Meteņani piecas meitas,
Visas meitas mālējīgas.

Cilvēkotā Meteņa izskats dainās nav aprakstīts. Viņu gatavošana apņemas it kā domāta valde Metenim, bet arī netieši apraksta laika apstākļus, kad ļauti pašiem vēl aukstuma dēļ jāauj kājas:

Meteņam vizes piņu,
Meteņam auklas viņu,
Lai Lieldiena vazājās
Basajām kājiņām.

Toties dainās daudz aprakstīta Meteņa darbība. Reizēms, ka Meteņa raksturīgākā darbība ir vizināšanās ar kamanām, kas nodrošina garu linu augšanu un veicina auglību druvās:

Vizu, visu, Metenīti,
No kalniņa lejiņā,
Lai aug man gari lini
Zeltotām podziņām.

Meteņa šīenos reizēmāko vietu izņem oūkas galva un ausis, oūkas kājas un miežu plācenis:

Metens nāca pār kalniņu,
Oūkas ausis padusē,
Kas godīga saimniece,
Kūra guni namiņā.

Oūkas galva ir visu ziemas svinību mielastu sastāvdaļa, ko atnākšanai līdzī atnes gan Ziemassvētki, gan Metenis. Oūkas iesaiņotā svinību rituāla daļā vedina uz domām, ka šeit meklējama simboliska nozīme. To apliecina vēstījumi indiešu reliģijā: tur Saule cīnās ar kuili, tas ir tumsas simbols, un cīņā to uzvar.

Meteņiem paredzēta viena diena, bet izdarības sākas jau ar gatavošanos Meteņu gaidīšanai, braukšanai tālos ciemos, notiek vizināšana ar ragaņiem, vakarā ir Meteņu mielasts un budīšos iešana. Nākamā diena - svētdiena ir istā Meteņa diena, kad turpinās mēlošanās, dzirdāšana, ciemošanās, vizināšanās. Diena beidzas ar Meteņa izvadīšanu.

Meteņu dienai ir jautrs raksturs. Meteni visi gaida ar orieku, jo ziema iet uz beigām un tuvojas pavasaris. Izbeidzas garo, tumšo ziemas vakaru nodarbības, cilvēku domas pārslēdzas uz pavasara darbībām. Dienas kļuvas gaišākas un saulainākas. Jo sevišķi priecīgi par Meteņa atnākšanu ir bērni, un tas izpaužas viņu nodarbībās vizinoties ar ragaņiem.

Meteni gaida arī pieaugušie, domājami par nākamā pavasara un vasaras darbībām:

Nāc, nāklams, Metenīti,
Daudz uz tevi gaidītāju:
Gaid' arājiņi, ecētāji,
Gaid' mieziņu sējējiņi.

Ar bagāti sagatavoto Meteņa mielastu var bez rūpēm uzņemt viesus, kas atbrauc no tuvienu un tālienes. Meteņos tālo ciemu braukšanai ir simboliska nozīme - tā veicina linu un lopu labu padošanos nākamā vasarā.

Paša Meteņu vakarā vizināšanās izdarība piedalās visi sētas ļautis.

Auziet man gari lini,
Mirkatiet balti ezerā
Šis mēsiņas vizināju
Metenim vakarā.

Bērni, lai botos no kalna, cenšas pārņemt cits citu un savā starpā sasaucas:

Manam tēvam gari lini,
Manam tēvam vēl garāki,
Manam tēvam visgarāki.

Vizināšanās ar ragaņam turpinās visu Meteņa dienu. Lai šī jautrā nodarbība nebūtu jāpārtrauc ar ēdienreizi sētā, tad ēdienu var pagatavot līdz:

Cik no kalna nolaidos,
Tik no kājas nokodos.

Meteņu vakara mielastā simboliski piedalās arī pats Metenis. Galdā tiek sagatavoti ēdieni, izēriens ir alus. Vakara nodarbības ietilpst Meteņa daudzvizināšana un raksturīgā saimniece deģa, kuras nozīme ir veicināt ražību un auglību, sevišķi to attiecinot uz linu un lopiem.

Jautra rotaļa bērnu izjokotānai ir Meteņa dzīšana, kur izdarības centrā ir Meteņa pīrāgi. Bērnu uzaicina turēt maisu, lai Metenis var sviest tajā pīrāgus un zelta pogas. Istie pīrāgu metēji ir paslpušies mājas puīši, kas heijās bērnu aplaista ar ūdeni:

Meteni, Meteni,
Kur liki pīrāgu?
Klētī plaukstā,
Arustiņš virāū.

Meteņu svinības izbeidzas ar nākamās dienas - Pelnu dienas atnākšanu.

Metens kaktā sukājas,
Pelnu dienas gaidīdams,
Kad atnāca Pelnu diena,
Kules kāra mugurā.

Ļautis ar dziesmām raida Meteni projām un pavada to ar Dieva palīgu līdz citam gadam:

Ēj ar Dievu, Metenīti,
Nu mēs tevi pavadām,
Nāc atkal citu gadu,
Tad mēs tevi saņemsim!

Skolā iet man ļoti gribas...

Tā 12.klases zēni dziedāja pie skolas durvīm 10.janvāra ritā, kad skolēniem bija svētki (nenotika stundas). Bet, kā gājis I.semestri, par to stāsta Maasalačas vidusskolas mācību pārzinis Jānis Reinvalds. Nerību pielietot šajā brīdī nevienam salīdzināšanas metoī, jo ir izmainījusies pati mācību struktūra. Esam pārgājuši uz 2 semestru mācību. Līdz ar to pagarinās viens apmācības periods, un skolēni liecību saņem 2 reizes mācību gadā.

Brīti salīdzināt arī tāpēc, ka 2.klasēs šogad nav atzīmju, bet klašu audzinātāji dod mutisku vērtējumu. Neskatoties uz visu to, vairāk nekā 100 skolēnu sev un vecākiem bija sagādājuši skaistu Ziemassvētku dāvanu - beiguši semestri ar labām un teicamām atzīmēm.

5.klasē, kurā mācās 30 skolēni, ir vienīgā klase 5.-12.kl. grupā, kurā visi skolēni ir sekmīgi (4.kl. audzinātāja bija K.Gulbe, 5.kl. audzinātājs M.Roga).

Mēs lepojāmies ar diviem teicamiem:

4.klasē Maija Leitāne, 5.klasē Ieva Prauliņa.

Vidusskolā šogad vērtējums ir ballēs. Jauzteic tie skolēni, kuri ir saņēmuši 6 un vairāk balles:

10.klasē Oriks Šipicins,
Inita Almane,
Sanda Šķestere,

11.klasē Kāte Šilpa,
12.klasē Ivo Almanis,
Māris Darbonis,
Viņants Kadziņš.

Satrauc augstais nesekmības līmenis, jo ir vairāki skolēni, kuri ir nesekmīgi ļoti daudzās mācību priekšmetos. Rodas bažas par tiem 8. un 9.klases skolēniem, kuri ir nesekmīgi 7 līdz 10 mācību priekšmetos. Tādi ir: Imants Šillers 9.kl. (nesekmīgs 10 mācību priekšmetos), Armanis Biršs 9.kl. (nesekmīgs 9 mācību priekšmetos), abi no šķēļa pēgasta, Mihails Timofejevs 9.kl. (nesekmīgs 9 mācību priekšmetos, dzīv. mācīšanas pag.), Andris Šiliņš 7.kl. (nesekmīgs 9 mācību priekšmetos, no Vecates pag.).

Satrauc arī tas, ka ir daudzi skolēni, kuri ir neatteestēti. Piemēram, fiziskajā audzināšanā (izvairās no stundām, aizraist mājas sporta apavus un tērpu).

Ir parādījusies arī tāda skolēnu kategorija, kura praktiski neapmeklē skolu, klaiņo, izdara likumpārkāpumus.

Kāpēc viņi nav izslēgti no skolas?

Izplītības likums paredz, ka viņiem jābūt skolā līdz 15 gadu vecumam.

Ja šie gadi sasniegti, tad ir otra problēma. Skolēnam ir jāstrādā. Šeit gan no vecāku puses vārda uzskats, ka skolotājiem būtu jāveic darbs, nevis pašiem skolēniem vai to vecākiem. Pie pieaugoša bezdarba tā ir liela problēma.

Kāpēc tas tā notiek?

Vecāki pārāk vēlu sāk uztraukties par savu bērnu pārkaucmieni skolā un ārpus tās. Tā veidā būtu jāveic darbs, ka vecāki būtu vairāk iesaistīti. Bet apskaidrojuma vajā tiek pārāk vēlu, kad bērnam klaiņošana jau ir kļuvis par sistēmu.

I.semestri no skolas tika izslēgti 2 skolēni. Tagad viņi nekur nestrādā, dzīvo mājās vecāku aizgādībā un aprūpē. Mēs varam šo praksi turpināt, bet tad viņi paliek uz ielas.

